Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně 8.

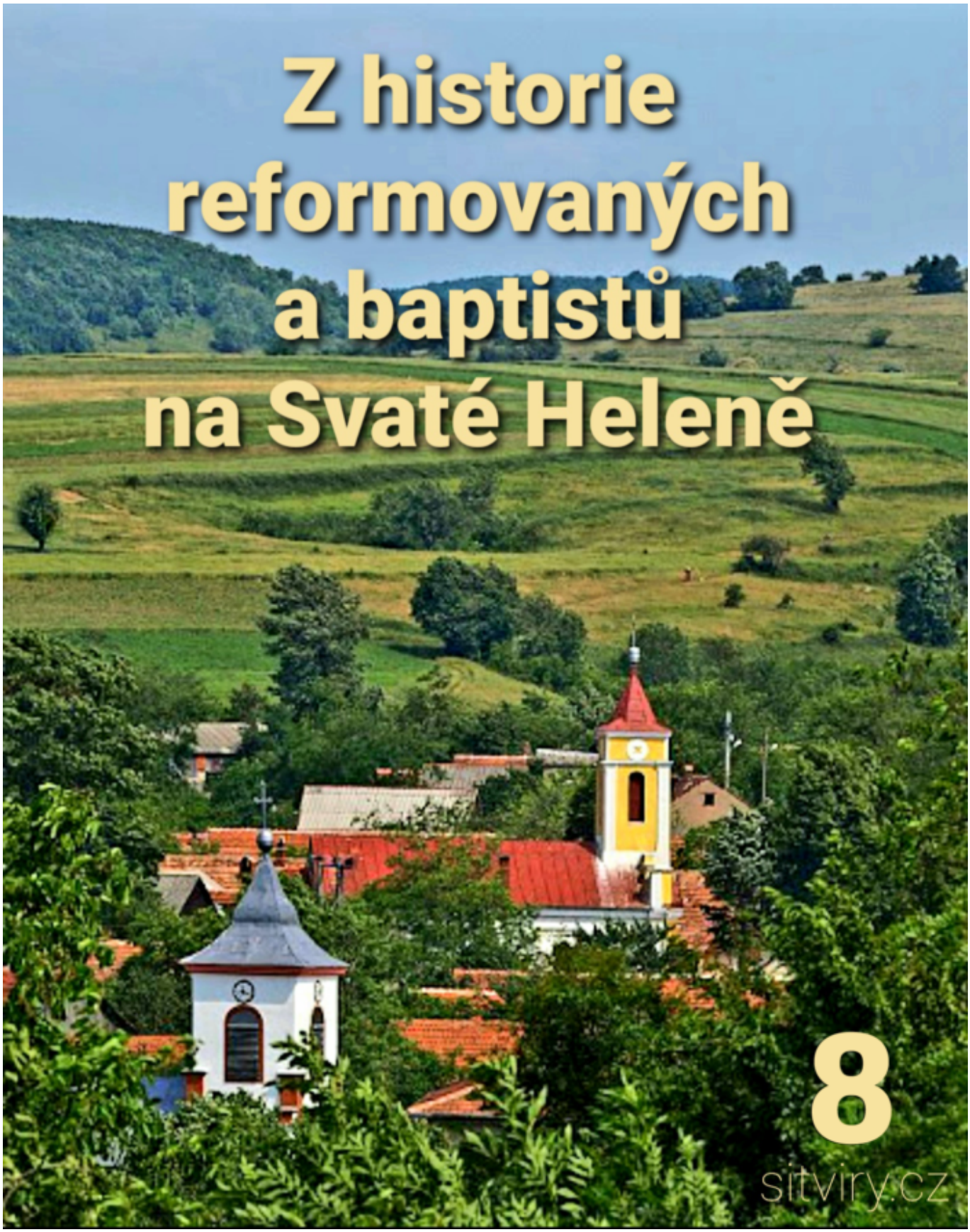

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně 8.

Pokus o konsolidaci sboru[44]

Nárys potřeb faráře včetně rad, jak řešit vystupňovanou obavu z dalšího rozkolu hrozícího ze strany svobodných, lze shrnout do snahy *„pomalu získat ty pod Kyškou, neboť již mnohokrát ukázali, že jsou přelétavci. Tato skupina 16 žen již jednou církev reformovanou opustila, takže je nábožensky nestálá, avšak velmi teoreticky vybavená a pro disputace nebezpečná.“* [45] Přesto místním radil, aby *svobodným* umožnili jejich církvi právní ochranu a možnost využívat jejich shromáždění pro kázání[46]. Reformovaní kazatelé považovali svobodné, kteří opustili v reformovaném sboru požadavek křtu dospělých, za „vystřízlivělé“. Probuzenectví tak bylo nositeli české reformační tradice pojímáno jako nemoc ducha či duchovní vytrženost, podobná alkoholovému opojení.

Naděje českobratrských kazatelů, načrtávající kontury podloží záchrany, vbrzku čekalo možné vyslyšení. Helenský sbor záhy získal svého prvního stálého misijního kazatele Jana Košťála, původně katolíka a chovance olomoucké misijní školy, který u sboru setrval dalších pět let.

Z jeho zprávy sepsané po příjezdu na Helenu vyplývá, že sbor příliš nedbal na formální stránku víry a většina členů přijala praktiky probuzenectví, zdůrazňující jiné náležitosti zbožnosti, než nacházeli u evangelíků: *„Sbor se nacházel v duch. úpadku, ve formě nejnebezpečnější, v sektářství, sbor byl rozdělen na věřící a nevěřící, ne podle Písma, ale podle posudku br. Kyšky, který sbor vedl. Byla naprostá nedůvěra k církvi a přímo odpor ke všemu, co jest církevním zvykem: salár, používání kazatelny, křest dítek, konfirmace.“* [47]

Dvojí útok na reformovaného kazatele/učitele Košťála

V jeho nové funkci se mu dařilo sbor postupně „ukáznit“, ovšem následující pohyb událostí svědčí o opaku. Košťál byl totiž falešně denunciován u rumunských státních orgánů, že dostatečně neplní své povinnosti kazatele[48].

„Udavačem je člen místní sekty, přivlastňující si název baptistická církev. Ke konfrontaci nedošlo, protože úřad neměl dost chuti k důkladnému vyšetření, protože celý případ by se pak musel předat instanci vyšší. Ani pán kazatel netrvá na dalším vyšetřování, ale pro udavače velké poučení, kdyby se konalo až do konce, není vyloučeno, že by se na něm nedopustili násilí.“

Do konfliktu brzy ale zasáhl československý konzulát, před kterým udavač přiznal, že obvinění *„učinil jen z náboženské závisti. Bylo by dobře, aby zdejší sektáři pochopili při této příležitosti, že pravé křesťanství se projevuje řádným životem a skutky, a ne do omrzení vykládáním každému na potkání špatně pochopeného verše z bible.“* O nastalé situaci hovoří A. Venc, který v rámci misijních návštěv zahraničních sborů zavítal také na Svatou Helenu, aby synodní radě referoval o situaci, v jaké se kazatel nacházel: *„Košťál je v úctě i ze strany katolíků, vztah k baptistům je horší, neboť se snažili Košťála dostat z Rumunska, což jim však samotným uškodilo tou falešnou denunciací.“* [49]

Baptisté se jej nepravdivým obviněním pokusili „vyšupovat“ u obce zpět do ČSR, což byla praktika již v minulosti uplatněná administrátory maďarské reformované církve vůči faráři Svobodovi a Chorvátovi. Starý reformovaný sbor se totiž pod Košťálem zkonsolidoval a stával se opět denominačním konkurenčním hráčem v „boji o duše“.

Jeden pokus zbavit sbor faráře skončil neúspěchem a už následoval další. Velmi podobná iniciativa se objevila přímo uvnitř sboru, když kurátor sboru Černík a několik dalších projevovali nespokojenost s působením faráře, hledajíce různé důvody pro jeho odvolání motivované osobními roztržkami,

gradujícími až do opětovného falešného obvinění z „nepravostí“ [50]. Kurátor byl v minulosti člen svobodné reformované církve, a sic byl kazatelem Polákem charakterizován jako „vystřízlivělý“, došlo k dalšímu pokusu o rozluku sboru ze strany skupiny stále inklinující k probuzeneckým myšlenkám. Protože se část sboru postavila na stranu kurátora, došlo ke konfliktní situaci, ze které nakonec vzešel úspěšně kazatel Košťál, neboť se většina sboru *„vyjma několika pokryteckých fanatiků, které možno jinak kvalifikovat jako hlupce“*, postavila na jeho stranu.

Shrneme-li tyto konfliktní situace z hlediska reformované církve, *„přicházíme na to, že není možno za tři roky napřímit to, co třicet let fanatický kazatel Kyška pokazil. Mnozí z této generace jsou již nenapravitelní, protože zabředli příliš.“* [51]

I z tohoto líčení je patrné, že příčina konfliktů spočívala v neúspěšném spojení bývalých svobodných se starými členy. Sbor byl rozpolcen mezi disciplinovanou přináležitost ke sboru v rovině formálního dodržování víry a duchovní dědictví probuzenectví, chápané v intencích evangelíků jako sektářství. Košťál byl s takovouto diferencí obeznámen, a proto se v mnoha případech podřizoval připomínkám členů sboru – zprvu musel značně slevit ze svých představ o sborové kázni a zcela se podřídit lokálnímu situaci.

„Dnes je sbor zkonsolidován aspoň tolik, že není přímého odporu ke křtu dítek a jiným ustanovením, dle řádu naší církve, ale zdůrazniti je nutno, že není na duchovní, ani církevní úrovni sborů našich. Sektářství dosud hledá a jest největší překážkou dalšího možného rozvoje. Láska a vroucí vztah k církvi není, a nepodařilo se mně ho vzbuditi. Ve vesnici pracují baptisté způsobem nečestným, vždy hledí někoho získávati. Kazatelé, kteří je navštěvují, bezohledně tupí naši církev, a dokonce namlouvají našim lidem, že bez křtu dospělých není spasení a že reformovaní jsou zpohanštění křesťané. Lidé jsou prostí, nevzdělaní, často neumí číst, lehce se dají přemluvit. Několik proudů sektářských jest v jejich mysli a není se opravdu diviti, že máme případy, kdy někteří změnili církevní příslušnost již popáté. Ještě v tomto roce jsem měl jediný případ, kdy rodiče nedali dítko ke křtu…“ [52]
Rok po konfliktu odešel zpět do ČSR za podmínky, že do sboru bude vyslán jiný kazatel.

Michal Pavlásek

[44] Složka: Diakon Josef Košťál v čes. evangelickém sboru ve Svaté Heleně v Rumunsku 1931, 1932, 1933.
45 Zpráva z prázdninového zájezdu Poláka (22. srpna 1931).
46 Zpráva z prázdninového zájezdu Poláka (22. srpna 1931).
47 Dopis Jana Košťála z 19. října 1933.
48 Dopis Antonína Jirkovského z 10. března 1933.
49 Zpráva o cestě Antonína Vence z Brna-Židenic 1933.
50 „Ať jde farář taky kopat na pole, nic nedělá!“ (Z dopisu Jirkovského).
51 Kýška samotný si diakona Košťála vážil, *„jenom mi [Kyška] důvěrně sdělil, že sice káže čisté evangelium, ale že prý sám Košťál není obrácen“* (Venc 1933).
52 Složka: Jan Košťál: Přehled za pětiletou službu činnosti od 1. prosince 1931 do 1. října 1936.

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku Baptisté – Česká republika nebo facebookovou skupinu Zpravodaj baptistických sborů.